

ACC. N:R M. 16130: 1-50.

Landskap: *Småland* (ngt. fr. *Skåne*) Upptecknare: *Anna Ivanberg, Hushvaran*
Härad: *Diverse* Berättare: *olika personer; se uppt. bladens baksida!*
Socken: " Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: *1962* Född år _____ i _____

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Härandeskap, förlösning, barnsäng o. kyrktägning Lu F 96
s. 1-50.
(teckn. sid. 47.)

Obs!

Härader och socknar på baksidan
av uppt.-bladen bör kontrolleras,
eftersom upptecknarens röst uppgifter
inte alltid stämmer. Skriv endast på denna sida.

19/1-62

Luf 96

Prat om barn på åttiotalet i försörp och Bankeryda församlingar,
gamla, de de sju: ströarna och drack kaffe.

"Barn ska man ha så många man kan få (helst en
kelton, fjolton stycken) ty får man barn så får man bröd.
och man får så många som Gud vill."

Låg barnet putigt mot bröstet så de: "De syns att
de blir en pojke. Du bär det så högt."

De som inga barn hade, var det så synd om. Guds skaff, ~~skaff~~

Samlag, om rådan var allt så fördolt, "som om de blivit
varandra i villande story." Någon enda gång kunde

man få höra/de kunde i tv så en liten sudd, som jag, så och
lyddes. Till ex: "Ja, jag tycker nu, att jag är alldeles för gammal
att pråla, men, si karen —". Det var alltså torpar och backstu

gummeprat, i mörkt vid kaffekoppen (och berättarens egna ord)

Pick det över tiden, var man bekymrad: "Konstigt de här", och så räknade
de. Till barnen: "Jag måste nog snart lägga mej, jag är rädd för
att 'storken' (storken) kommer, (eller styckaren). På barnets bands
ett band om halsen med en peng i. De skyddade mot engelska sjukhu.
— skänkan —"

19/1-62

Prest gör inga barn. Bankeryd eller Järsby.
är en talesätt i trakten här. Unge flickor så tricke-
siluer för att ej bli med barn, och mödrar, som ej
titade på dem, gav åt sina flickor. Så gjorde Spel-Abraham
morän, som hade tre döttrar, med föga framgång. / 1880
Spelabram kallades han, för att han spelade i lekstugorna.
/ Se orrjakt) "Men jästaringen, så morän / kärringen, morän
var mer namn på bondhusstäm) om du kommer hem me en till."

Flickan tog ett nypp i kejslen, svängde runt ett tag i
den falliga stugan och sjöng: "Ska de vara flundra,
ska de vara sill, ska den vara färsker så den
sprattlar till. / berättaren stod i dörren och såg på, vid så
en liten pojke, med ärende för far)
Sen efter den hedje barnungen lät det: "Jästaringen flicka, du skulle
ha skyk, gå och häva dig unger en sån där kringvandra
sadelmakare-skykare."

Men, säger berättaren, när flickorna blivit 'skända', så var
ej äktenskapet chanser stor. Tilde flyttade, som huskällerska till Måla-Pelle-
oskar.

Det var i början på seklet en familj: Hultströmmar, fadern var en skräe och därtill hade han lungot. När familjen fått det elote barnet, lyckte någon välmående att nu kunde det väl räcka: "Må", lyckte då härringen, det vare väl skit till väpströna, som inte får kullen full, jag kan gärna få det tolffe me," sade, och fick det också, ät därpå. Fint utflykt så var "det välsignat tillstånd", inte tvärtom. Man sa: "de blir det en kaka bröd till i huset." Iderna hakat har bönderna väl ej lidit på härt under fattigdomen, det skulle förklara varför Ölmstadborna i regel varit vackra. mot invånare i en del andra fattigare trakter, jämsnas, Adelsö till ex. Barn och fattigdom, visst, men de var ~~ett~~ också ett litet eget kapital av lojal, uthjälpt arbetskraft, att släppa ut på skogarna att röja nya åker, gro och slå, och hjälpa till slöt sina gamla föräldrar då de ej orkade längre och se till att dessa ej kom på fattig skugga. Denna sammanfattning av olika berättelser ifrån Skärstad och Järstorp m.fl. hälsningar.

Barnafödsel i Törnebo i början på alltsålet. Karl-Alfred i Svastödjorna kom dit på besök. Huset var i gosses, bjöd in honom på fägnad i rummet. Fägnad, det var en bit hållkaka, en bit ost, en skiva salt spickekorv och en stor sup bränvin. Karl-Alfred blev sittande en stund och pratade med bonnen. Huset gick ut i köket. Dörren stod halvöppen. Plötsligt blev det så lyst ute i köket. Karl-Alfred tänkte, att moran hade gått ut kanske. Han gick dock ^{sen} ut i köket för att leta reda på moran och tacka för fägnaden, dörm om hans hägnad, då han fick se henne stå och skölja av en nyfödd pojke. Och inte låg hon heller en enda dag efter. Det var precis som vanligt. Men Karl-Alfred var så snopen att han ej visste vart han skulle göra av sig. "Och det var Galtå-Kalles i Lobo, mor det, ifrån Järs torp." (Men inte vet jag vem det är, men ökenamnen är ju intressanta.) Födsel med den ondes eller småfolkes hjälp se föreg. ant. 1898.

Bland den fattiga klassen, arbetare backshugesthane
och sämre, finns många uträgor, en barnstöld, det
var väl inget, "dan efter var det som vanligt igen."

Min farmor till er i Sk-Treas, den 30 juli, dan efter
var hon ute och tog opp mej, alltså 1874. Nu
hor jag själv att det var lögn förstås.

Sommaren 1961 var jag på Rautkafall, ett litet skogsställe,
på gränsen mellan Västmanland och Dalarna. Här hade Rautka-
mor bott och hon dog 1923 eller 24, över nittio år gammal.

Hon var en kärlek och seg kvinna och hon hade fått sju
söner och sju döttrar. När hon fick ett av sina barn, gick
hon och närsade hö kring sin stuga. Det var vid middags-
tiden och Karlarna som arbetade vid smedjan, där
de smälte smält till järn, lög och solade sig vid
gaveln och vilade middag. När Rautkamor kände tiden
inne gick hon vid den andra gaveln, födde barnet utan
ett knyst, tog det i förklädet, gick förbi Karlarna ^{svarade} ~~lyste~~
på något tilltal av dem. gick in i stugan och skötte om

barnet, och lade det i köket i någon liten bädd där.

Skarlarna kom mo och fick sin kvällsmat. Men först nästa dag då barnet gnydde märkte de vad som hänt. Ty vad annat skulle väl hänt,

Milsavitt med skogar runt omkring, kanske en mil till närmaste kvarn. Skarlarna hade sitt arbete.

Hon var en kunnig kvinna, läste över skåmda fötter, och stoppade en bit 'vitt' över haglet. Anvisade platser lämpliga att lägga milorna över, (de små skulle ej afredas.) Läste ut liken, och klädde dem.

Slaktade kor, kalvar och hästar, hon hade till och med smakat av hästkötlet och tillstätt det, till många fasa. Och aldrig varit hennes hjälpe? eller loge, tom på kö, då ingen annan hade, kunde man få låna av henne ty hon stod väl med småfolket.

Berättaren ^{har dödt, många år där} född på denna plats, och naturligtvis spöskade ^{efter döden} Raunka mor, men han hörde in där hon låg, men såg inget.

Barnmorstern för, som ju ofta var 'hjälpe' bara.
Torpargummor till ex. När berättarens syster kom till,
så hjälpte en ^{bäcksgumma} sådan till. Betalt, nej, men då grisen
slaktats till jul skars ut en fin bit fläsk till henne
och hon fick smaketkov. Det var i Järstorp. Men
så var det även på andra håll. (Se när Frida kom till)
I Lekeryd hade den gamla barnmorstern alltid
med en extra väska att ta matvaror i. Hon fick en 6-12
ägg, och smör av bönderna, en bit fläsk så
de slaktade och smaketkov. Och vad de hade och
ville ge bort. Betalningen var mellan fyra till
två kronor, kvartom skulle det var 2-4 kr.
'Hjälpe' som stannade några dagar, hade en, högst
en och femtio om dagen och så en bit fläsk m. m.
Var det särskilt fattig familj, så blev betalningen
därefter. Den barnmorsterns far var skollärare
och tiden är strax innan och lite efter sekel-
skiftet. Sen blev det ny barnmorster.

Bland pigor och drängar.

Till att boja med hade dessa plats på mindre gårdar, det hade sina fördelar, de var lite mer skyddade, by en mindre bonde släpper gärna ej till sina skutar eller hästar en uselt, kall dag, de få stanna inne, tills det blir bättre väder, då får drängen i regel detta med.

På en större gård får djur och folk ut, i ser och skur, utan något förbarmande mer dant än väderet ^{var}. Men då tjänstfolket blev äldre drogs de gärna dit ändå by där var mycket folk, och skiffande. Stålska togs ofta på vägen.

"Det var därför jag flyttade till Ulfsnäs, säger berättaren. Där var liv och rörelse och många ^{folk} pigor. Det blev oftast gästi med det samma ^{folk} ^{här} ^{ifrån} Mikaeli ^{värn} till jul var det lite frieri ^{"säger det färdigt"} men just vid

helgen, man var till sammans ^{de och på nästan hvar en i värdrängen.} lite mer och ja, sen levde vi som gift folk. Vid nästa mikaeli eller lite innan, var det dags att gifta sig. Det är så klart att innan, blev det ej. Fick man ett torp, var

det absolut kungat att ha en hustru och barnet växa
ju till, så han kunde ta vid och hjälpa till med."

Vissi inte alltid gifte drängen sig med pigan, även
om han visste att han var far till det väntande barnet.

Han kanske tyckte att han hade tiden för sig och
flyttade till en annan gård. Då fick hon flytta
ifrån platsen och hem till föräldrarna och giftermåls-
chanserna minskade oerhört. Barnet blev en
säkning och horunge. Barnet fick nog lida
ganska mycket för detta i skolan. Bland dessa
orörelser var tolesansen större, än vid samma
händelse på bondgårdarna, där chikanen var
större, om flickan blev gravid vid olämpligt
tillfälle och med olämplig man.

Att bli gift enligt visan, som inte är tryckt i år. 1880-90-talet
sjungen i lekstugor.

I fjor om jul då jag stod brud, då var min konka som en
rova, så nätt och tacks, nu är hon spräckt, nu är hon
fläckt, nu är hon stor som Danmemora gruva / Ivar vers i från
Karamora sedan.

Krimma i gross, ogifta. Berättar: "De arbetade obetindrat.
De var oftast torpar och backstugesittan dolles på
fattiga socknar, och under tiden tog de plats på större
gårdar, till ex. Ulfsnäs i Öggesstorp, som s. k.
dräng-pigor också kallade ute, eller lagårds-pigor.
Dessa fick vara med om allt det utarbete, som
Krimman som gammalt ansetts böra göra, till ex. vid
sadden fjärra, vid göjning på vägen nära i intagen
eller glantorna i skog och äng. Böra götset.
Koka till svinen, ta opp mej och binda, måka
i lagården och fodra djuren. Träsko och sådesloss,
eller lassa av och på on. m. Och så länge de klände
det, och det brukade gå bra ihop till mikaeli. Då
de reste till sin hemtrakt och fingo barnet. De var
perhört sparsamma. Någon gång kunde de säga:
"Om jag bara vore fri från det där". (Barnet) Drängarna
och pigorna "garjade" med dem, skojade alltså, men var
ej elaka på något sätt. Inte de andra pigorna heller, som hade

'begått sig'. Det togs som en naturlig sak i denna krets, då på allier och nittio-talet. (se nedan)

För det mesta gifte de sig sedan i rman, eller strax efter barnets födelse.

Kyrktagas skulle de ogiffta, men de ville inte. Spelabrams Tilda lät aldrig kyrkta sig. Berättaren gifte sig med pigan mellan jul och nyår 1895. I februari kyrktogs, eller rättare, föddes barnet.

sex veckor efter kyrktogs modern i Öggestorp. Sen flyttade de till Jönköping och huskvorna och det blev fem barn till, men i städerna var kyrktagningen bortlagd och berättarens hustru lät ej kyrktaga sig mer. Berättaren var ej med i kyrkan den gången i Öggestorp. Inget kalas. Hustrun budade barnmorstern själv, men det höj ju till att Karlarna hämta barnmorstern och väska, helst ställer om skjuts.

X Inte heller husbondfolk och befäl tog notis om havande pigor.

Prästen småskällde på de ogifta mödrarna, han kunde också stor skälla, och det förtretade dem.

De fingo också stå innan vid dörren, förest i vapenhuset och inte sätta sig i den ärbare bänke där de gifta kvinnorna satt. De var också en annan kyrktägning, men det står väl att läsa i de gamla psalmböckerna. Den gifta kvinnan var det så himmelens välsignat dans med, då prästen läste, då däremot den ogifta kvinnan fick stå och stå emot skäll, hon fick knäfalla, en del säger att det var på bara golvet.

Om hon sen bara gifte sig, så var det bra och fensio ore kostade det på mittlöstalei, och det fick man betala då vigselallsten hämpades hos prästen. Dessom så hava kunde fick gärna betala mera.

Kyrktägningen lät också: hon skulle 'gå', 'gått'. fensio ore kostade även kyrktägningen vid den tiden minimibelopp.

För lösnigen. Det sägs, att om det behöves använde jordemoren lång,
förr, Mannens byxor skulle läggas i sängen för att motverka
frossan. (E. Olof i Skåne Albo härad) använts under
året 1926 i Månstunda nr. 20 (då nr. 5) Och det hjälpte.

Släddel; under senare hälften av 1800 talet användes
natttröjor, och fram till mitten hundra tio ungefär.

Bland backstugesittare, torpare och statare är det ej
säkert att de hade några alls. De hade undertröjor av
halvull och sina blaggarns särkar. I bästa fall var
överdelen av finare linne, men underdelen med blagor
i. De tog det mjukaste (Det finns t. o. m. gamla historier om blaggornoplegg)

Staffe kokades åt minstone ^{till} barn mor skan och hjälper,
som drack därav under tiden de väntade.

Karl Svenssons mor hade dock en vit linne natttröja,
som användes bara vid barnafödseln. och om doktor måste kom
omgå.

Navelsträngen togs till vara för medicinskt ändamål av en
del. I Albo härad Skåne, eldades den och efterbrändes upp i skorstenen.
X Där blaggarns skjortan nämns, historier passar dock ej här.

Havandeskap.

Kvinnorna behöll det för sig själva, och förnekade ofta faktum
^{senare tid} (da det började ryktas. isynnerhet de ogifta, många fall, där
föräldrarna varit ovetande, eller modern låtsat sig ovetande.
På ¹⁹³⁰ trettiotalet i Skärstad blev en bonddotter illamående,
hon blev nerbäddad och fadern sänd till barnmorskan för
att höra om hon kan hjälpa dem. "Det är inte alls fråga om
något sådant." Hans vrede efteråt, gav genljöd i socknen.
Hj det var ju det, som var frågan om. En annan mor, sock-
men, det var så sent som 1933 eller 1934 jämrade sig: "Hellre
säga jag min flicka ligga död i ett dike, än detta
skulle hända henne." Men friskare vindar har
börjat blåsa även i Skärstad dalen under senare tid.
Om mjölkgruv på havande har jag inget hört men berättarens
mormor i Bullerbäcken som var s. k. hjälpe eller jordemor,
blev ibland anmodad att undersöka unga kvinnor,
som man misstänkte att de hade fött barn.
Då var berättaren barn, och mormodern var ej glad för dessa
uppdrag.

Graviditetens under sökning folkkhumoristiskt uppfattat.
 har berättats såväl på Lunda slätten bland pigor och drängar på 30-talet
 som på Husekvarna vapenfabrik bland jobbarna där till senare
 tid. Pigan var rädd, att hon var med barn. Hon sprang
 till doktorn, men hon skulle ha urin med. Hon kysk.
 De kritlar väl, det ena som det andra, tog urin
 av en ko med sig, ty själv var hon ej nödig just då.
 "Jaha, sa doktorn, om sex månader, nedkommer
 du med en rödbrökig tjurkalv."
 Ondan badd-batten i Skåne höides av pigor i från Blekinge 1920
 Och andra namn: på smällen, inte ensam, ett för-
 synt uttryck, använt av frälst folk i Skåne om en travande.
 Och fabriks snack: en vinst (?) (mit) i niomånaders
 lotteriet. Men att vara på de visen var för
 under åtminstone detta århundrades början och senare
 senare tid, det vanligaste uttrycket bland folk
 i gemin. Nu låter det: vara med barn. gätt gallet,
 abbats (Skåne) jag gissar att det betyder, 'arpats'. E såm (Husekvarna
 oantast
 uttryck)

Om man ville ha barn, förr. (anser bondefamiljer.)
Svaret blir både ja och nej, men det har ofta
kommit fram att nej, är berättarens egen inställ-
ning, då han sitter och minns sitt eget ådeten skap för
en sextio år sen. För den äldre generationen
var med visshet alla barn välkomna, dels för att
Gud på den osäkra tiden sa: Varen fruktsamma och
förök ert. dels var det en stor barn dödlighet,
blev det många barn så var det hopp att något
skulle överleva. En fras: "där e de då välsignat", man
har aldrig hört att någon gammal sagt, att det var då
förbannat, för att det varit så mycket ungar på något
ställe. Och: så många barn Gud ger, är också ett
tecken. När någon fått barn nättill efter varandra, har
ofta sagts: "Ja, det är mycket bättre att få dem så, än
på en långt utdragen tid", då man anser att ju
längre det är mellan barnen ju svårare är barnstöden
"som första gång". Man anser att det är förut bestämt för 30 barn

Graviditet. Ett så högtidligt ord användes ej. Det är under de senaste trettio fem, förtio åren det ordet kommit in i allmänna språket, d. v. s. med betydelsen. Hon var i 'om ständigheten', ett vanligt uttryck i Skåne under trettio-talet. E på de viset, med barn, på tjocken, på burken, kinn, i Skåne så man även, rest till Tyskland, uttrycket har jag ej hört här. på pillen, drugg, i Skåne på slätten så man badd ^{de äro angam anteken} och bätt. Barssee däremot säger ofta de riktigt gamla, som, bassel, bassla. och barnstöd, bassel, men också fössel, fötsel. Fast ordet tidd egentligen avser en kviga, så har jag hört det även användas om ~~en~~ gravid kvinna. / på skämt / grov, väntans dagar, väntar, buken i väret. Berättaren Lars uttalande / 1831 : "Hon väntar med den stora buken, ho har väl liggat o rissat, för ho e på tjocken." Och 'drugg' Skånskt uttalande i Skåne, släkt klont för henne "gån gelet, färdig", skåled, det vill säga, skårad.

Kvinnorna räknade efter sista renningen, hur, hur jag
ej ännu fått veta, men det är ett känd talesätt att
~~att~~, en piga och en kriga gå lika länge, alltså tio mån.
och en ko och en karring, och det blir en vecka längre.

När moderns mage spetsig, så skulle det bli en flicka
värt magen bredare och större, blev det en pojke. (kväston)
Kvinnan blev ej under sökt. Kvinnan fick ungefär arbete
som vanligt, fast det var väldigt många förbud
vad hon skulle akta sig för, för att inte navelsträngen
skulle sno sig, för att ej barnet skulle bli harmynt
för att skona det för blemmor. Och det kanske
allra viktigaste, hon fick ej vara med vid slaktben
och vispa i blodet. Denna sed, ^{hott svärmor på} ja, nu slaktas ej något
vidare i bondehemmen, men på trettiotalet, blev jag
strängt förbjuden ^{att vara med} (där för, av min svärmor / och glad
blev jag, att jag slapp, av andra skäl)

Mat, det var till. ex. lungspetsarna, som noga nöjs för,
ty om modern åt av dessa, så kunde det väntande barnet

få öron som lungsprestar, och det var inte vackert.

Blodmat, inte heller, ty då försvärades födseln.

Skimman arbetade som vanligt, var hon gift, bemöttes hon med Hygienien: , stor aktning under tiden.

Kläderna. Skimmorna skodde till kjolarna fram till nere vid sådant arbete brukade de själva kunna göra. Sen fick hon ta på sig "förtireckors förklädet" som var stort, jag skulle tro det kom på modet vid ¹⁸⁸⁰ mittio och vid mitton hundra talet. Någon exakt tid har ingen kunnat säga. Detta förkläde har sen hållit modet genom åren, och nu kan vem som helst ha ett sådant, utan att man med det samma tror att en graviditet skall döljas eller visas.

Hennes ställning i samhället: Fick stanna hemma mer än vanligt. Hon fick väl sjunga: "I fjor fick jag gå med drängarna på gille, I år får jag sitta och vyssa den lille. I fjor fick jag gå med förklädet vitt, I år får jag tvätta blöjorna de skitta." Ur en skönk visa: Sk-Trana

En pojke, det första barnet, var önskedion men, så långt man kan minnas tillbaka. På de faders och moders förhoppning. På senare tid, ser hjugstallet, verkar det, som om fadern önskar en flicka som första barnet och modern oftast en pojke. Det är här i stan. På landet tyckes det vara tvärtom. "En liten dräng, att ha me sej, att köpa bilat till." "En flicka, så sött." För tyckte man att flickor "kunde råka i olycka". Nu tycker man att pojkarna i tonåren är mest utsatta för detta, dåliga kamrater m. m. Allt det var lättare första gång, att föda en flicka, en pojkas födelse var svårare. Sen var flickan lättare att fostra, hon hade ett undergripande humör. De ansågs fint att ha en sex pojkar, alls inte så köckt att ha sex flickor, bäst var att ha några av var sort. De barnlösa äktenskapen ansågs straffade på något sätt, makarna hade inget riktigt att leva för. I själva ansågs de, med tiden att, det var väl inte bestämt att det skulle bli några, ungefär som

Idå något litet barn dött, hoddess att Gud tog hem det, för
om det levat skulle något mystiskt drabbat det, som varit
värre än döden. Idå sade man även nere i Skåne-Tranås.

Ofukt som heten har man ansetti bero på kvinnan, ty
en man kan avla barn vid framskriden ålder.

Om kvinna, för ett par tre generationer sen, i ett bondehem,
som ej fick barn, var säkert inte glad för detta, och då så-
mannen lyckte ej heller om "att tröska långhalm", om
jag ej minns talesättet fel. Alltså, då det ej blev barn.

För att öka kraften och styrkan skulle, åtminstone, mannen
äta mycket ägg.

Samlag i det gröna eller på fättet
och iungarna, var särskilt farligt för de unga, ogifta.

Som ju ej hade så bra att bli föräldrar. Det här senare
är utsagor ifrån pig och drängförhållande, på större gårdar, här
var liksom ett annat förhållande, än vid bondgårdarna.)

Om pig och drängförhållande återkommer jag till på annat ställe.)

Steg har hört yttrande ifrån Sk-Tranås, om ett äktenskap, ingånget
på 1890 talet: Första året vill jag vara fri, sen tar jag hur

många barn som helst." Och se, så skedde / (min far
var sagesman). Annars var det nio månader efter bröllopsdag
barnet skulle komma. Om några mån: tidigare, eller
också om några år senare, kunde man beskriva husets
kyskhet. Hon kunde ju haft andra ättlingar, eftersom hon ej
blev med barn, hade ju inget hindrat detta.

Tjugotvå år, på senare tid, vid sekelskiftet, ej allt för
ung, lyckte föräldrarna att flickan skulle vara vid
första barnet. Ättling, kunde hon vara mycket yngre,
ty så snart, som möjligt ville föräldrarna gifta bort
flickan, nästan åter emot projektet ej varit så bratt med
"han skulle stanna sig" först. Därför blev det ofta
stor ålders skillnad. "Ar och barn", ansågs ej helt lyckat,
det var för fatt, ^{ett år minst,} och ett halvt år kunde det godt
vara emellan barnstörarna, eller två år, tre var för långt.

Slavandskapet var givetvis till stor nackdel eller
olycka för den ogifta kvinnan, ju högre upp hon
kom på rangskalan, ju värre för henne. Men även

för en vanlig piga var det svårt. Fosforstickorna skrapade
rena, och många ung flicka gick en tidig död till mötes för
dessa. Kloka gubbar, men mest gummor anlätades.

Vad dessa verkligen gjorde, är svårt att nu få reda
på. Tyfta tunga bördor har ansetts frambringa miss-
fall och även hela bad, detta senare var väl ej så
lätt att åstadkomma, utan att väcka misstankar hos
gädens folk. Abort ansågs som synd. och missfall
viskades bara om, även om detta hände ^{spontant} för
gift husv. Som något skamligt. Att nu i dag
hänger den fördömen i, här i trakten. En 'neress'
för den ogifta ^{för} och hon varit 'skämd', äkten skapade
chansen mindre. Ofta var det husbonden, som missbrukade
sin makt mot en väcker piga. Sen hade hon inte så
stora valmöjligheter utan fick gifta sig med någon
'skräk', som ingen annan ville ha. Blev hon i fullgående
gross i tjänsten, kunde hon obarmhärtigt bli avskedad. I något
fall få bli kvar, som oavlördad piga. Bl. skäld för 'hora'; sämsta fall.

Bädden: När tidningarna blev vanliga, lades sådana under lakanet. För länge tid sen, innan värduken hade man gamla utslitna trasor för att skydda bädden, eller också för att samla opp allt som kom och var örent. Efter förlösningen samledes detta ihop till ett kengre, som i äldre tid hjälpet, eller 'jordemoren', som man också sa, grävde ner i jorden ty det fick ej komma under bar himmel.

Ifrån Lommaryd år 1910, gick hjälpet bara ut i köket, tyckte en lön 'tilda' (tulle) i golvet och lade ner efter böden där. så kom det ej under bar himmel. Den kallas för lätten liksom man kallar det hos kreatur.

Senare lär fadern få ta hand om nergärningen, men han har väl gjort det förut också ibland. På mittiotalet i Ålmstad var det 'hjelpet' som gjorde det (Maja Skina ifrån Tykavik.)

Barnmorskor hade ofta värduken med sig för.

Blödningar stoppades genom att lägga barnet till bröstet.

Bröstböld, då lät man någon av de andra barnen dra, oftast gjorde de det gärna, men i nödfall gjorde barnmorskan eller hjälpegumman det själva.

En ännu sämre om det var på vintern. Då letades upp en ormskinn, men man fick ej ta i det med händerna, utan ta något om. Skinnen klippades i små, små bitar och blandades i barnsängs kvinnans gröt, och den fick hon äta och så blev hon bra.

Man lade också varma smördekar över bröstet. Eller som man gjorde i Albo härad; Mäns-lunda, en vikt blöja, som barnet kissat i.

I Albo härad kallas krysvärkarna för krympa eller krympor. Här i Väst kallas värkarna för kryngor.

Jönsson: 1896. "Det vart att stå bock" och ta en riktigt
penäppjatat då krynga kommer. (Då föda barnets födelse) som slapp ha.

Ladant har hänt.

Berättarens morfar talade om detta för sin dotter. De var ett par i Grimmes by som varit gifta i flera år och inga barn fått.

De var baptister. Hustrun var ej så ung längre, men blev med barn, vilket hon förnekade vid ankyndningens hörom. Det skulle ju nästan vara på "Orudd genantäckså," "Fälsta och gamla människor".

Tiden var inne och födslovärkarna satte in. Karlen sprang och hämtade Flinta-Tilda som var känd för att kunna lite av varje.

Hon såg med detsamma, att här var den onde och onena anden framme och hade satt sig i kroppen på den jämrande kvinnan. Flinta-Tilda tog till psalmböcker och skulle läsa ut den. Det gick nu ej utan kvinnan stönar och skriker varje

Då befalles Tilda karlen att öjyna alla
fönster och dörrar och ^{de} tog till Kvastar
för att köra ut anden. Berättarens mormor kom
förbi, för att karlen fura med kvasten på
väggarna och Flinta-Tilda stå och
banka barna föderstken på ryggen X med kvasten
medan denna, Kvinnan, skrek i höga steg.
Mormor rusade in och skrek: "Packer
är i väg efter barn mors kan och dei
illa tricki annars ska skam ta en
läggs för. Begriper ni inte att ett barn
är på väg." Sen tagnade hon kvinnan
och en flicka föddes, som, om hon
ännu lever skall vara i något över
tillårs ålder. Historien kom givet ut i bygden
och dei pratades om dei.

X Hon skulle griska ut anden ur kroppen.

En fuktad Lammorska.

Berättarens far var född 1853 hade jag sagt jag vill dock
pröva om det är 1861, men har ej kontrollerat. Han har
talat om vad hans farmor, som var jordemor berättat.
Man var rädd för henne. Till barn sängs kvinnan
sa hon: "Har du en smäller kar?" Svaret ja-
sa hon: "Då klarar du dig själv." Beträffande
sig kvinnan över sin lee kar, kunde jordegumman
ställa om, så att denne, karen fick ligga
där i plågor och jämmer tills husket
helt smältfritt fått barnet. Plågorna
kunde också sättas på en annan till
barnaföderskan, så till den grad att
jordegumman blev till kallad till
honom. Då skär hon av hans svältrem
om magen. Jag har frågat en del gamla, men
då återstår de och berättar visser om skräddaren
och skomakaren, där barnafödern blir påsat värkarna
av barnmorskan.

Skräddarens och smedens var goda värmes.
Smedens hade inga barn, men hos
skräddarens blev det barn med å.

"Sannerligen, sa den biträdande barnmorskan
vid barnafödseln, borde inte faren få
känna på det i stället nästa gång
det är färdigt igen. Snart var det
färdigt igen hos den lille skräddaren
och mycket riktigt, den store
starke smeden låg och vred sig
i barns nöd, eller barna värkan.

Någon av de tillfrågade har att historien stå i skämtspalter.
Denna vits är ganska känd här omkring
men ursprunget vet man inget om, utan
den har berättats av 'den och den'. Den
är ju ej heller var ständigare utan också
de religiösa kan dra den.
Jag kan ej minnas att jag hört denna i Skåne.

Lådant hände.

Å 1905 föddes en pojke på en lantbarn i Ögges by. Modern var ogift och hemmadotter. Då stunden kom, och dottern jämrade sig svärliga, skickades bud efter Skole-Nisse för att han skulle koppla henne.

När han kom in till flickan, slog han ifrån sig med båda händer: "När kan jag något göra, skicka efter barnmorskan", så han till de bestörta föräldrarna, som var alldeles vretande.

Liknande hände i slutet av hjugetalet i Skärstad.

De bodde i en liten öst, fjälsta, och så skulle sänka hända. Det blev ordnat med gifte, friarn, som var bondson själv, ville inget hellse, men till stia fick ej flickan så mycket "som en dynevar" till det blivande hemmet.

Och i följande på hjugetalet ¹⁹³⁰ lät den på en annan ställe: "Hellre säga jag min dotter ligga död i ett dikes, än att detta skulle hända henne. Den stackars flickan hade det ej lätt, men det ordnades ju upp det med.

Barnets kön.

För en förtio år sen var det en fru här i Hieskrans som talade om hur hon gjorde för att veta om det skulle bli en pojke eller flicka.

Och det lär ha varit ett gammalt kändt knep.

Den blivande modern skulle kissa genom sin vigselring. Kom det genom ringen, så blev det en pojke, skvätte det utom ringen så, då blev det en flicka.

Men den ogifta flickan.

I Östra Skåne Albo, Ingelstad vid rekelstiftet, hon hotades ofta av frälsdrarna, 'de skulle ej hämta barnmor ska till henne'. Oftast var det modern, som var obarmhärtig.

Men även barnmor ska. Till den gifta: Åja, de går över snart, skrik, så lättas det. Till den ogifta: "Du har själv velat ha det så, så bara tåi och skrik inte!" Ibland blev hon utkörd, och ofta blev hon den hos någon ungkarl med sitt barn, utan ton, men förmodligen hade hon det relativt dragligt där.

Varför de fattigaste hade så mycket pengar, enligt Svensson.
 På kvällen då matvarden var äten, ungarna lagda och arbetet avslutat för dagen. Lampan släcktes för att spara på lyset. Kolen i gruv-an lysen rött och varmt. Karlen sätter sig där vid elden drar av sig störlar eller tröjor, lägger fötterna vid muren. Hustrun går där och muckar, tar av sig ytterbejolen, och sätter sig i bara den vadderade stubben på en stol jämte qubben vid händer, lägger opp fötterna på muren. Där sitta de och stirrar in i glöden. Vännen och hettan sprider sig från fötterna och ända opp i huvudet så att de bli hetta och stolta tills de läggs sig.
 Den mycket gamla vitsen, som berättats av gamla i Skåne och även Svensson hänseftar på denna, där fattigdomen skulle vara största orsaken.
 "Då qubben kommer hem ^{från arbetet} och hustrun hans sitta och stirrar i glöden / där den sista resten av behagig glöder / Skåne, Läckå-långa version) tillfrågas: "Va sitta du och gör?" får svar: "Vännen maten åt dig." / I Västtrakten nämner man ej att behagig eldas opp.

Då Frida kom till; Bommarörpet 1881. Svensson:
"Mor hade sagt till 'Byggesa' imman. Hon var en torparskäring
ifrån Bygget, i Sektionsårsådern. Hon gick över allt där
en unge väntades. Låg barnet på det ena eller andra viset,
nog kunde hon vrida det rätt och få ut det, alltid.
Det var en natt i december. "Spring bort till Byggesa, säj att mor
är sjuk," så far till äldste sonen. Mor gick i baren på Sten
och åter, hängde sig över soffkarmen, över bordet. Far
eldade i den stora gruvan, så att det varit på helt, helt
i den stora stugan. Vi pojkar fick hoppa; bykoma imman Anna
på Bygget kom, och satte oss på stolar vid elden, varit
"käriga", och satte upp fötterna på spishalla och vände
ryggarna mot sängen, där far och mor hade sovpåls.
Mor och Byggesa bäddade den. Far passade upp.
satte vattnet på elden. "Titta inte däråt," så Byggesa
kännt åt oss. Och vi sutto lyfta och tittade mot elden.
Vi visste godt den här gången, vad det var frågan om.
Förre gången så de att stuykaren varit framme me me ungen."

ibland så de stolen, eller också var det solen, som
kommit ner genom skogen. Fotogenlampan stod på
bordskanten, för så det skulle bli bättre ljus vid sängen.
Mor stönade någon gång, men det var så tyst och
andäktigt i stugan. Far stod bock, vi satta flickstilla
och till slut gick far bort mot dörren och lade det våta
knytet med hasorna, som han senare gick ut och grävde ner
på vedbacken. Mor gjordes färdig, fick en matröja av
vitt linne på. Flickan vägrades ej, men blev tvättad
och klädd, svept av Anna Byggessa. Hon var sömnig,
sur och butter, men mor var så gla. Far var så
gla. Han kokade kaffe till mor så styrka sig
med. Satte fram på bordet till sej och Byggessa. De
satt där och drack kaffe. Vi fick lägga oss nu.

"Jag, så far, det är inte så moga me mej, jag ligger
på bänkalocket." Mote var glad som en sol där
efter också, men låg en tre fyra dagar. Anna på Byggess
hjälpte till en sju åtta dagar efter. Då vi släktet fick hon en bit fläsk och
korv.

35
Lappet till Frida 1881. Bommatoget där hela stugan var ett rum.
Det var skjortan av linne, utan 'blagor', öppen i ryggen
fröjan av haloylle, grå, långa ärmar på båda och
öppna i ryggen med band att knyta, den lilla
lappen och så manteln av haloylle / berättaren
nämner ej blöjan.) Lindety eller fj, så man ^{klutar} också.
Så lades armarna i kors över bröstet och den grå
haloyllelindan virades om ända upp till albena
en liten mössa med ryck sattes på och lunde
barnet kunde läggas på en kudde hos modern i sängen
den första tiden. Opparpå fick de en yllechal, väl
om stoppad. Det byttes ungefär tre gånger om dan.
"Satt vid 'spishalla' och i stekte dem", hade
ungen 'svat' riktigt, kunde det vara tyst och
lugnt en par timmar. Grammar kunde kitta in
och prata. Present till barnet var vanligen en
mössa av gardinettyg / berättaren menar troligen
här, mönstret bomullstyg. Föptes ungefär ~~se~~ veckor efter

födseln och modern kyrktogs först, samma söndag, och sen dopet. Även då, och här i förstorp bland torpare och backstugesittare var kyrktagningsreden impopulär.

Det kostade femtio öre ^(från torpare) till föll kyrkan. Om husvagnen blev med barn inom en månad efter förra barnafödseln kunde mannen få böfa och så bli avstängd från matvården. (Fick en barnskulle det vara) Kvinnan kalleddes för rå, innan kyrktagningen. De gamle prästerna kyrkte på, att kvinnorna skulle kyrktaga, att reden skulle fortsätta. Man kan säga, att det kom att bli något löjligt med den reden. Och så hjälpte det ej, att man tog bort altarläget eller offret, man fick ge. Far: "Du får ta smär fram, du får kyrketas." Om de ej kyrktogs blev de bamlysta från matvårds gången.

Sex veckor efter barnstöden skulle det vara, vid 1880 i förstorp eller Bankeryd. Dödfödd barn lades i kista eller låda, smygades till något, så gick fadern och ev. någon släkting med till kyrkegård. Den öppnades och grävdes vid sidan en liten hål, så att kistan kunde skjutas in där.

Talesätt ifrån Borna församling. Berättarens farmor, en pige med
barn utom äkten skapet. Berättare Linnia Karlsson född 1905, Husearna.

"Först blir det tänder, sen blir det händer." Det sa
hon om små barn, som fick tidigt tänder, då skulle
modern redan vara i grossess, "snart blir det händer".

Bädden i Borna torpet i Bornebygd. (Le Fridas födelse)
Det var en säng, utdragbar på längden. Till midsommaren stack
hjärkeris mellan gaveln och väggen. Grönt och festligt.
Madrasen var av säckväv. Den stoppades med 'bräcken'
ormbunkesblad, eller om man hade goti om, halm.

Kuddarna gråa stoppade med agnar. En kort, mycket
groft linne-lakan. Inga filtar, fällor av skinn fanns
i hemmen på den tiden (avser de äldre hemmen) Stick-
täcken, som modern själv stoppat och sytt. Stoppningen
var vaddad av skärfällor. Under sidan var askgrått
(bomullstyg) linne? Vissst ej ber. vilket. Över sidan buengrätt
halvulle. Över kanten var av den gamla rutningen "en
tum i genomskärning", i vitt och mörkt blått. (Som Skogskolmsstolen)

Förlösning - förlösning.

I bondhemmen där de hade två, tre rum, eller en
sängkammare, så skedde förlösningen i ett av
dem, sen efteråt flyttade hustrun in i sängkammaren
igen med barnet och ev. andra barn, medan maken
fick ligga i kök eller ett annat rum /"ligga i
bagga kätten", åtminstone tills hustrun blivit kyrketaqen.
Tiden innan var det hon - två - Man så också sen.

Det skulle både eldas och vara ljus tillgängligt.
Hjälpegumman ordnade med, att det blev varmt
vatten. Något att värma barnet i, hvar.

I de hem för, där det bara var ett rum av hela skogen,
kunde givet ej särskilt rum beredas. Det är höligt
att i äldre tid skedde förlösningen på golvet. Som
jag berättat förut, om min farmor i Skåne-Tranås, och
där hennes make var hennes hjälpe. Givetvis
hade hon också någon hjälpegumma med här,
som sedan ordnade med barnet. Jag råkar få veta

att även den onde kunde hjälpa till vid
förlösningen (som jag berättat förut ifrån Skånsen
i Aggestorp) då värkarna sattes på lösoret och
nedsöpen, ty tomtar och småfolk har ju också
ansetts vara djävlar. (Se Levinssons berättelse om de
arga tomtarna.) I min hemtrakt i början på seklet
kunde man få höra hur gamla förfasade sig
för den och den, isynnerhet om det var enogift flicka,
att de hade varit så lätta att man kunde nästan
tro att hon haft hjälp av den 'fule själe'.
Ja, ja, det skulle vara svårt. Prata om folkhimman
avstår jag från, ty det är på omskrivet, men i min
barndom fanns det förvissat folk, som trodde på detta.
Här i trakten och även ifrån Örkened i Skåne. påstås
att vid särskilt svåra förlösningar, som
drog ut på tiden, gavs man himman pulveriserade
mjölkdruggar eller 'bockahorn'. Dialektord, härifrån.
Nu är berättarna medvetna om gifftet, men vidhåller påståen
det.

Vid förlösningen.

Sen det blev fler barnmorskor, då hälsade de
vinskränket vid dessa tillfällen. Fadern köptes ut,
gåmna med något stickord, "det här klaras vi
själva", han skulle ligga i stället, ställa till
ungar de kan han o. s. v. Det var givetvis individu-
ellt, men ofta likesom hörde det till. Gummor,
som var hjälpe kom i god tid, denna var
ofta mycket erfaren, milda och skickliga,
kunde klara av allting, om det skulle behövas.
I hetsryd gick Hanna i Skularp i böjjon på det sista.
Hon kom någon dag innan, eller samma dag, tog
hand om allt, kokade starkt kaffe för alla stycka
barnas föderster, tog vid i huskället, uppmuntrade
och tydde allt till det bästa, passade upp barnmorskan,
ibland skulle denna ha mat med sissamma, eller vete.
Kaffe innan hon gjorde något, i regel dröjde det ju med födseln.
Hon hade en ganska respekt för denna mänskliga barnmorskan.

Modern sköttes om först, sedan barnet, det togs ju
opp och visades, sen lades det i något skyntke
och Thal /vart det riktigt kallt kunde man lägga
in det en stund i bakugnen, som alltid var svagt
gummen av händvärmen. Modern skulle bli ren,
och rent inunder, grova handdukar ^{må} skades eller
ryddes ihop, de brukade vara rätt långa, veks dubbla
och så lindades modern hårt. Fick kaffe eller
välling att dricka. Och så skulle hon hållas varm.
I äldre tid var man inte så nog med handtvättning (Ivenson)
Barnet togs fram och tvättades och vägdes på betsman i
en stor handduk. Det sättet har använts till inprä senare
tid, här och där. Lyrades. Ett söndagsbarn hade
hur och kunde se ^{även söndagsbarn.} mer än andra. Hade det Seger-
huva kunde det stämma brand. Men en flöäder över
nåsan kallades likbård och varslade om tidig död.
Ett litet veck nedanför armbågen kallades ²ärkeveck och
varslade om kommande sorg i livet. Det var mycket bestyr
med

barnet. Skaffade fram vagnen, fast det behöfvades ej så
medsamma, barnet fick ligga hos modern. Tvättvattnet
slängdes i en krukbärbuske, om man önskade barnet
krulligt hår. Ett litet kol i pån hånden, vid skjortan,
skyddade mot engelska sjukkan, "innan för skjortan" int.
uppig. lämna. Barnet kanske hade lyte och
födelse märken som modern ådragit det genom
sförnaktighet. En i mitt lycke märkelig sådan händelse
äggde rum i Albo härad i Skåne / så klart / Den händelsen
ingrep i släktens liv under ärens lopp och är ett
stycke äkta folkto. Efter som jag berättat den till
Nordiska museet (om de tog vara på den, mårme?) skriver jag
ej ner den här. Epitolog: Fadern blev sjuk och dog.
Men döttrarna hade ej glömt den 'in smugglade ketänningen'
med sjukdomarna. Till slut dog modern över nittioårig,
år 1960, alla barn och barnbarn blev bjudna till begravningen
utom den sonhusrum och döttrarna där, som dock lade
en blomma. De blev uteslagna för misstanken att de velat föra

över en vålead /völled/ sjukdom med den sjukas
klänning och till far modern, som man antog snart
skulle dö och då sa sjukdomen med i graven.

Från förtjän var det helt oskyldigt, en annan dotter hade
lagt klänningen underst i en hasig bärborg, för att ej
fären skulle hitta ut.

Barnet skulle gridas på kinderna med en röd duk, (eller på läpparna)
för att få röda kinder. (Nona Sten Gräma). Bli rödbustad! 1885 blev
det praktiserat i soldatkorpsen där. /Engblom/

Om slant innanför skjortan vid barndopet betydde att
barnet skulle få lära att läsa, att läsa att bli intelligent.
(Edith Svensson ber. i på Hofe 85 år för köpingen 12 Huseterna.) Om barnet
höll sina händer hårt knutna, skulle det bli rikt och beräntan.

Helga Ivarberg f. i Gräma 1868, brukade säga så om mina egna
barn. Och så måste man nog se till vem, som
kom genom dörrarna, så att de ej skulle ont på barnet
i synnerhet innan detta var dopat.

Vaggen togs ej fram förrän man satti "om det blivit nått".
Men jorde morn, hjälpegumman eller Renare barn-
mor skan brukade sägas till i god tid ^{man} ~~att~~ man
väntade barnet. Det då, att ta fram vaggan, omman
skulle båda olycka och ha med folkets att göra,
som att ropa, hej, omman man kom mit över än.
Missfall, oneressa, kunde ju bli dels önskad, Baffran användes
sublimat, foster, tvicksilver, antitande av kloka, genom förflyktning.
Om fördröjd förlösning, då skulle det säkert bli en pojke.
Jag har ej hört om abort inom äkten skapet; äldre tid.
(Det sades att barnen drog till huset.) Det var också
enligt bibeln synd, till ex. Onan. Bland den fattigare klassen,
kots grova ord och drycken skap, hade det ändå varit djup
religiositet i akom. Man var trogen i äkten skapet, "lösade
ej sin kraft" bort, även om tillfälle gavs. Det verkade nästan,
som om det vore husken som gjorde 'spredstegen', dels av
häng, på grund av sin beroende ställning till hus bonden, ~~det~~
av tätt sinne för pekuniär vinnings skull, kunde också vara möder.

Kyrketagning. Männen kyrktogs ej. Inget döptes barnet innan kyrketagning^{ingen}.
Han ville poeka dem att kyrketagas. Bonden på
Längeberg och Skrapar på bonden, som också hade ett
nyfött barn där hemma, kommo överens om
att "de då inte skulle le fram sina kärningar".
För öfrigt tyckte folket att kyrkan hade inte med
det där att göra. Ber. Swanberg Lycksåke Skåne f. 1875.
Han gick till i Örkened i Skåne 1919, då berättaren
blev kyrketagen. Seden var även där i utdöende,
inte hälften av barna föderstorna blevo kyrketagna.
Det hjälpte ej, att man ej nu behövde gå altarläge, som
man fick göra för. "Stå där på gängen och bli betittad".
tyckte kvinnan, Karlén: det angår inte kyrkan.
Berättaren gick tiller inte flera gånger sen de
andra barnen kommit till. X Barnet skulle helst döpas om fästom där, Svanden.
Maken ringade en expeditjonsdag om kyrketagningen.
till påföljande söndag. En gammal qumma kom
till hemmet och såg till den lille pojken och hade

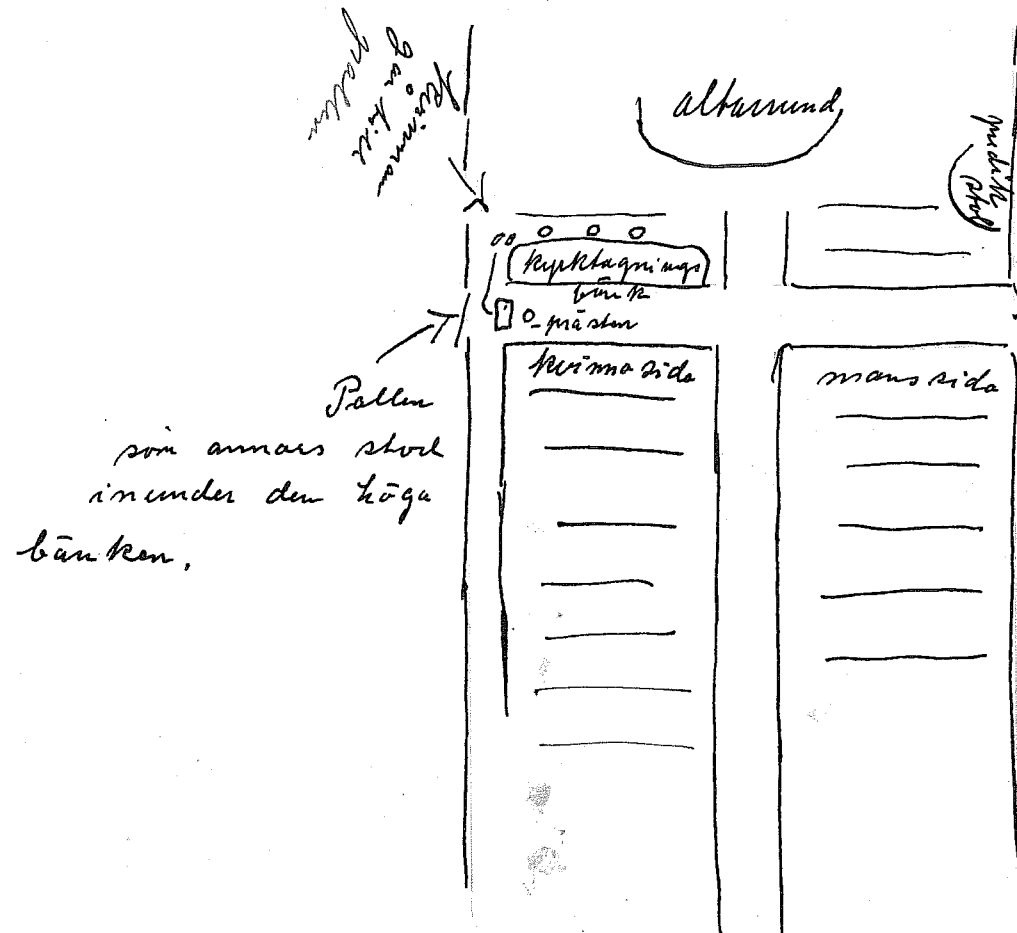
kokat kaffe till guds tjänsten var slut, inget främmande.
Den gången var det tre kvinnor, som skulle kyrktagas.
vid sidgången (se teckn.) var en bänk med så högt
ryggstöd att inte de bakom varande kunde se, de som
satt där inne. Ingen rangordning, man satte sig
efter som man kom in i god tid innan gudstjänsten.

Efter sammanringningen går prästen mittgången ner
och bort till kvinnorna. Pallen som brukade vara under
bänken hade ställts fram i gången. Den yttersta kvinnan
går fram och knäfaller. Prästen läser ritualen, tager
kvinnan i handen säger: Gå i fidsjeller dyl.) Hon niger
går och sätter sig i den bänk, som hör till
hennes by. Och likadant med de andra. Sen
går prästen upp vid altaret och förättar guds-
tjänsten medan kvinnorna övervakar denna.

I detta fall föredrog maken att skamma hemma.
Svarta klappor och klänningar och hattar.

Den ogifta kvinnan blev kyrktagen i vapenhuset, fick se rätta
långt ner.

M. 16130 : 47.
FOLKLIVSARKIVET
LUND

Tyck. av fru Anna Lvanberg, Huskräma år 1961

Kyrkotagning. Kyrkotagningens kalas var man inget om. En skildring av ett sådant i från denna trakt i från äldre tid kan jag ej ge. Redan på nittiotalet var den impopulär i Skärstad och Olmstad. I LUF 107 har jag berättat om detta. En och annan gick dock fortfarande och blev kyrktan. Efter kyrkoherde Påltersson, kom en ny präst dit. Missionsrörelsen eller nattvardsföreningarna höll på att erövra det andliga och man var kritiskt inställd mot kyrkan (statskyrkan.)

Till ex: 1901 var det ett stort märkligt dopkalas i Långeberg i Olmstad hos bonden där. Vid den tiden och en tio-20 år innan var det alldeles slut med att man döpte barnen i kyrkan, utan det skulle vara hemma, och de fattigare lät döpa dem i prästgården, eller inte alls. När berättaren konfirmerades var det tre st. tjugoett åringar som döptes då, och nästa år tre till ^{i samma kläd}. De skulle nämligen tjäda i kyrkans kronans tjänst. De måste de vara döpta. På kalaset i Långeberg, där även bondens i Skraparp var med, framhöll prästen att husburna skulle kyrktagas.

P. I. till barn dopet i Långeberg, Ölmstad. 1901.

De båda bönderna räknades söndagen efter kalaset.

De så Långebergs bonden: "I dag är det, som vi skulle
lita fram våra härringar." Berättaren var då
bonde i den andra gård, Skarps. Han säger, att på
alltotalet redan, var kyrkostyrelsen blivna modern
i Ölmstad. Fadern skulle möta kvinnan i vapenhuset
och leda in henne till pallen.

Tiden mellan barns böden och kyrkostyrelsen var kvinnan
oren och då, det var man grundar sig på gammaltesta-
mentlig grund, samt även för att kvinnan ju föt en
hedning till världen. Och mannen fick då ligga på
baggakätten, som det hette. Det finns en stäv/allmän
bland gamla torpare, arbetare vid Flok, som hän syftar just
till kyrkostyrelse: Om du inte faller pytt vad har du i
kyrkan alltså då? (Berättarens barndom)

Min oror född 1874 fick första barnet 25 1898, kyrkostyrelsen 5 1899.

Andra barnet 1914 blev hon ej kyrkostyrelsen efter /kontrollerat/ följade bl. omödsel
då i 12 månader

Förlösning i stol.

Det skedde för en hundra år sen på Rosengård, där det fanns en förlösningss Stol, i vilken gamla fru Lockum fick sitt första barn. Hon fann stolen så obekvämlig att hon sedan inte ville använda den. Den finns påskat på Malmö museum och fröken Hilda Lockum var berättaren 1928, en gång vi var uppe på vinden.

Förlösning på golvet har jag berättat om, min farmor född 1843. Det skedde ibland de äldre för, i min hemtrakt att våra förlösningar skedde på golvet och kvinnan satte på huk och då var maken med. Det har han varit annars också vid våra förlösningar i hemmet. Till ex. 1924 i Månshunda. Då fick han hålla maken under armarna, stående vid huvudgärdlen. Betalningen vid denna tid både här och i Skåne, var två eller tre kr. Barnmorskorna kunde vara illmariga, och fråga vad föräldrarna tyckte barnet var värt. I regel bland bönderna i Skåne betalades frivilligt, tio-femton kr. vid denna tid.